

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Кафедра міжнародної економіки та туризму

Г.О. Горіна

МІЖНАРОДНИЙ ТУРИЗМ

Методичні рекомендації для вивчення дисципліни

Кривий Ріг
2017

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Кафедра міжнародної економіки та туризму

Г.О. Горіна

МІЖНАРОДНИЙ ТУРИЗМ

Методичні рекомендації для вивчення дисципліни

Затверджено на засіданні
кафедри міжнародної економіки та
туризму
Протокол № 10
від 24.01.2017 р.

Схвалено навчально-методичною радою
ДонНУЕТ
Протокол №5
від 27.02.2017 р.

Кривий Ріг
2017

УДК 338.48 (100)
ББК 65.433(0)я73
Г 67

Рецензенти:

П.Д. Каминський - кандекон. наук, доцент
Ю.Г. Бочарова - канд. екон. наук, доцент

Горіна, Г.О.

Г 67 Міжнародний туризм [Текст] : метод. рек. до вивч. дисц. / Г.О. Горіна ; Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. міжнар. економіки та туризму. – Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2017. – 41 с.

Методичні рекомендації призначені для студентів всіх форм навчання і включають інформацію щодо змісту модулів та тем дисципліни, планів семінарських занять, завдань для самостійного вивчення та розподілу балів за видами робіт, що виконуються студентами протягом вивчення дисципліни. Методичні рекомендації містять перелік питань для підготовки до підсумкового контролю та перелік основної та додаткової літератури.

УДК 338.48 (100)
ББК 65.433(0)я73

© Горіна Г.О., 2017
© Донецький національний
університет економіки і торгівлі імені
Михайла Туган-Барановського, 2017

ЗМІСТ

ВСТУП	4
ЧАСТИНА 1. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	5
ЧАСТИНА 2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	17
Змістовий модуль 1. Міжнародний туризм та його роль у світовому господарстві	18
Змістовий модуль 2. Процеси транснаціоналізації та глобалізації в міжнародному туризмі	23
Змістовий модуль 3. Україна на світовому ринку туристичних послуг	25
ЧАСТИНА 3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ	27
Змістовий модуль 1. Міжнародний туризм та його роль у світовому господарстві	28
Змістовий модуль 2. Процеси транснаціоналізації та глобалізації в міжнародному туризмі	33
Змістовий модуль 3. Україна на світовому ринку туристичних послуг	36

ВСТУП

Розвиток інформаційних і комунікаційних технологій в сфері туризму, збільшення активності переміщення людей стали основними факторами, що впливають на глобальний туристичний ринок. Туризм перестав бути підгалуззю економіки, а перетворився на сферу діяльності, в рамках якої суб'єкти близько 50 галузей економіки реалізують товари та послуги, спрямовані на задоволення потреб мільйонів індивідуальних та організованих туристів та мандрівників, створюють додаткові робочі місця, підвищуючи тим самим зайнятість населення.

Динамічне зростання міжнародного туристичного ринку, розширення міжнародного співробітництва та розвиток туризму в Україні у контексті інтеграції до європейського та світового туристичного простору, посилення глобалізаційних процесів, розробка та реалізація міжнародних програм з розвитку туризму дістають подальшого розвитку, що призводить до все більшого утвердження України на світовому туристичному ринку. В цьому контексті особливого значення набуває дослідження особливостей розвитку міжнародного туризму, визначення місця України на світовому туристичному ринку.

Метою дисципліни “Міжнародний туризм” є - поглиблення і розширення теоретичних знань, вмінь та практичних навичок студентів у питаннях методології здійснення досліджень світових туристичних потоків, тенденцій їх формування та організації інституційного регулювання розвитку міжнародного туризму.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні набути **компетенції: знання і розуміння:**

основ територіального районування світу за туристичними регіонами
концепцій просторової поляризації світового туристичного ринку
методології статистичного обліку світових туристичних потоків
класифікаційних ознаки світових ринків туристичних послуг
особливостей взаємодії суб'єктів світового туристичного ринку
напрямів діяльності міжнародних туристичних організацій
підходів до класифікації та сегментування туристичних ринків світу

застосування знань і розуміння:

уміння знаходити причинно-наслідкові зв'язки між явищами та процесами на світовому туристичному ринку

уміння користуватися статистичними базами даних, що відображають динаміку світових туристичних потоків

уміння здійснювати дослідження глобального та регіональних ринків туристичних послуг

уміння обґрунтувати та визначити масштаби туристських витрат, туристського споживання, зайнятості у туристичній галузі за регіонами та країнами світу

уміння оцінити стан та перспективи конкурентоспроможності країн світу у сфері подорожей і туризму; визначити туристичний потенціал України в контексті сучасної глобалізації

ЧАСТИНА 1.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

1. Опис дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 6	Обов'язкова для студентів спеціальності 056 «Міжнародні економічні відносини»	
Загальна кількість годин – 180	Семестр	
	1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 6,6	Лекції	
	24 год.	10 год.
	Практичні, семінарські	
	36 год.	8 год.
	Лабораторні	
	-	-
	Самостійна робота	
	120 год.	162 год.
Вид контролю: екзамен		

2. Ціль та завдання дисципліни

Мета - поглиблення і розширення теоретичних знань, вмінь та практичних навичок студентів у питаннях методології здійснення досліджень світових туристичних потоків, тенденцій їх формування та організації інституційного регулювання розвитку міжнародного туризму.

Завдання: ознайомлення з теоретичними основами міжнародного туризму, дослідження його ролі у світовому господарстві; ознайомлення з рівнями конкурентоспроможності у туризмі; ознайомлення з методикою визначення конкурентоспроможності країн світу у сфері подорожей і туризму; дослідження основних показників розвитку світового ринку туристичних послуг; дослідження процесів транснаціоналізації та глобалізації в міжнародному туризмі.

3. Структура дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.с		л	п	лаб	інд	с.р.с
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Міжнародний туризм та його роль у світовому господарстві												
Тема 1. Міжнародний туризм як об'єкт дослідження	19	2	4			13						
Тема 2. Поляризація світового туристичного простору	22	4	4			14						
Тема 3. Статистика міжнародного туризму	20	2	4			14						
Тема 4. Конкурентоспроможність країн світу у сфері подорожей і туризму	20	2	4			14						
Тема 5. Характеристика світового ринку туристичних послуг	19	2	4			13						
Разом за змістовним модулем 1	100	12	20			68						
Змістовий модуль 2. Процеси транснаціоналізації та глобалізації в міжнародному туризмі												
Тема 6. Міжнародне співробітництво у сфері туризму	21	4	4			13						
Тема 7. Сучасні тенденції транснаціоналізації в міжнародному туризмі	19	2	4			13						
Разом за змістовним модулем 2	40	6	8			26						
Змістовий модуль 3. Україна на світовому ринку туристичних послуг												
Тема 8. Сучасний стан та особливості розвитку ринку туристичних послуг України	19	2	4			13						
Тема 9. Туристичний потенціал України в контексті сучасної глобалізації	21	4	4			13						
Разом за змістовним модулем 3	40	6	8			26						
Усього годин	180	24	36			120						

4. Теми семінарських/практичних/лабораторних занять

№ з/п	Вид та тема семінарського заняття	Кількість годин
1	Семінар – розгорнута бесіда Теоретичні основи дослідження міжнародного туризму	4
2	Семінар запитань і відповідь Фактори формування просторової поляризації світового туристичного ринку	4
3	Семінар з виконанням практичних задач Особливості вимірювання масштабів туристських витрат та споживання	4
4	Семінар з виконанням практичних задач Методика складання Індексу конкурентоспроможності країн у секторі подорожей і туризму	4
5	Семінар з виконанням практичних задач Стан та особливості ієрархічної структури світового ринку туристичних послуг	4
6	Семінар з виконанням практичних задач Сутність міжнародної співпраці та координації у сфері туризму	4
7	Семінар з виконанням практичних задач Транснаціональні компанії на ринку міжнародного туризму	4
8	Семінар - дискусія Діагностика стану та особливостей розвитку національного ринку туристичних послуг	4
9	Семінар з виконанням практичних задач Місце України на міжнародному туристичному ринку	4

5. Індивідуальні завдання

1. Огляд періодичної і монографічної наукової літератури.
2. Підготовка рефератів, доповідей за обраною темою.
3. Виконання розрахункової роботи зі статистики міжнародного туризму з використанням світових статистичних баз даних та даних міжнародних організацій та асоціацій з туризму та подорожей.
4. Підготовка тез доповідей з метою виступу на університетських, всеукраїнських та міжнародних семінарах та конференціях.

6. Обсяги, зміст та засоби діагностики самостійної роботи

Вид та тема семінарських занять	Кількість годин самостійної роботи	Зміст самостійної роботи	Засоби діагностики
Змістовий модуль 1. Міжнародний туризм та його роль у світовому господарстві			
Семінар – розгорнута бесіда Тема 1. Теоретичні основи дослідження міжнародного	13	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: організаційні форми та види туризму; сутність та взаємозв'язок подорожі та туризму; класифікація міжнародних та внутрішніх відвідувачів. Джерела [2,4-6]. 2. Самотестування.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, заслуховування та обговорювання

туризму		3. Підготовка до презентації доповіді.	доповідей
Семінар запитань і відповідей. Тема 2. Фактори формування просторової поляризації світового туристичного ринку	14	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: територіальне районування світу за туристичними регіонами; концепція просторової поляризації світового туристичного ринку Джерела [1-3, 5, 24, 25]. 2. Самотестування. 3. Підготовка до понятійного диктанту.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, понятійний диктант
Семінар з виконанням практичних задач Тема 3. Особливості вимірювання масштабів туристських витрат та споживання	14	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: вимірювання потоків відвідувачів, визначення та масштаби туристських витрат, визначення та сфера охоплення туристського споживання Джерело [1, 2, 4, 5, 9]. 2. Самотестування. 3. Самоперевірка знань шляхом аналізу туристських витрат та споживання, потоків в'їзних та виїзних відвідувачів.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання практичних завдань
Семінар з виконанням практичних задач Тема 4. Методика складання Індексу конкурентоспроможності країн у секторі подорожей і туризму	14	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: рівні конкурентоспроможності у туризмі; методика складання Індексу конкурентоспроможності країн у секторі подорожей і туризму Джерело [33-35]. 2. Самотестування. 3. Самоперевірка знань шляхом аналізу конкурентоспроможності країн світу у секторі подорожей і туризму за індексом ТТСІ	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання практичних завдань
Семінар з виконанням практичних задач Тема 5. Стан та особливості ієрархічної структури світового ринку туристичних послуг	13	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: характеристика європейського, американського, азіатсько-тихоокеанського, африканського та близькосхідного туристських регіонів. Джерело [5-7]. 2. Самотестування. 3. Самоперевірка знань шляхом аналізу динаміки та прогнозу соціально-економічних показників розвитку туристичних регіонів світу.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання практичних завдань
Разом змістовий модуль 1	68		
Змістовний модуль 2. Процеси транснаціоналізації та глобалізації в міжнародному туризмі			
Семінар – розгорнута бесіда. Тема 6. Сутність міжнародної співпраці та координації у сфері туризму	13	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: сутність міжнародної співпраці та координації у сфері туризму, Всесвітня туристична організація, Всесвітня рада з туризму та подорожей. Джерело [5-7, 13, 14, 16, 31]. 2. Самотестування. 3. Підготовка до презентації доповіді.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, заслуховування та обговорювання доповідей
Семінар з виконанням практичних задач Тема 7. Транснаціональні компанії на ринку	13	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: ТНК як головний суб'єкт світогосподарських відносин, вплив туристських ТНК на національну економіку, вплив туристських ТНК на економіку приймаючих країн, вплив туристських ТНК на економіку країни базування. Джерело [2, 19]. 2. Самотестування.	Тестування, проведення дискусії, заслуховування та обговорювання повідомлень, перевірка

міжнародного туризму		3. Добір статистичної інформації з практики функціонування туристських ТНК. 4. Самоперевірка знань шляхом визначення масштабів діяльності та частки ринку міжнародних готельних мереж на світовому ринку туристичних послуг.	зібраної інформації, розв'язання практичних завдань
Разом змістовий модуль 2	26		
Змістовий модуль 3. Україна на світовому ринку туристичних послуг			
Семінар - дискусія Тема 8. Діагностика стану та особливостей розвитку національного ринку туристичних послуг	13	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: державна стратегія та концепція розвитку туризму України, соціально-економічна та інфраструктурна характеристика локальних ринків туристичних послуг. Джерело [37, 38]. 2. Самотестування. 3. Самоперевірка знань шляхом діагностики соціально-економічних та інфраструктурних показників розвитку локальних ринків туристичних послуг України, за допомогою аналітичних та статистичних матеріалів державної служби статистики України. 4. Підготовка до презентації доповіді.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання практичних завдань, перевірка зібраної інформації, заслуховування та обговорювання повідомлень
Семінар з виконанням практичних задач Тема 9. Місце України на міжнародному туристичному ринку	13	1. Опрацювання конспекту лекцій та рекомендованої літератури для обговорення питань: конкурентоспроможність України на міжнародному туристичному ринку, міжнародна співпраця України у сфері туризму. Джерело [26, 28, 36]. 2. Самотестування. 3. Самоперевірка знань шляхом визначення місця України на світовому ринку туристичних послуг, за допомогою аналізу існуючих рейтингів та складання власних на підставі статистичних баз даних з туризму.	Тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання практичних завдань, перевірка зібраної інформації
Разом змістовий модуль 3	26		
Разом	120		

7. Матриця зв'язку між дисципліною/ змістовим модулем, результатами навчання та компетентностями

Результати навчання	Компетентності										
	Загальні					Предметно-спеціальні					
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	6
1. Знання теоретичних основ міжнародного туризму, а саме: організаційних форм та видів туризму, сутності та взаємозв'язку подорожей та туризму, класифікації міжнародних та внутрішніх відвідувачів										+	
2. Знання теоретичних засад територіального районування світу за туристичними регіонами, концептуальних основ										+	

просторової поляризації світового туристичного ринку											
3. Розуміння принципів взаємозв'язку конкуренції в туризмі на різних ієрархічних рівнях										+	
4. Розуміння сутності міжнародної співпраці та координації у сфері туризму										+	
5. Уміння вимірювати потоки відвідувачів, визначати масштаби туристських витрат, визначати сферу охоплення туристського споживання та зайнятість в галузях туризму							+				
6. Уміння здійснити аналіз конкурентоспроможності країн світу у секторі подорожей і туризму на підставі розрахунку індексу ТТСІ						+					
7. Уміння здійснити аналіз динаміки та прогнозу соціально-економічних показників розвитку туризму як в окремих країнах, так і туристичних регіонах світу								+			
8. Здатність аналізувати сучасні тенденції та процеси транснаціоналізації та глобалізації в міжнародному туризмі							+				
9. Здатність визначати рівень впливу факторів зовнішнього середовища на діяльність туристських ТНК							+				
10. Здатність визначити туристичний потенціал України в контексті сучасної глобалізації							+				

8. Методи викладання

Лекції, семінарські заняття, самостійна робота (підготовка презентацій, рефератів, самостійно опрацювання додаткових питань за наведеним переліком літератури).

9. Методи оцінювання

Письмовий екзамен.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Відповідно до системи оцінювання знань студентів ДонНУЕТ, рівень сформованості компетентностей студента оцінюються у випадку проведення екзамену: на протязі семестру (50 балів) та при проведенні підсумкового контролю - екзамену (50 балів);

Оцінювання студентів протягом семестру

№ теми практичного заняття	Вид роботи/бали					
	Тестові завдання	Ситуаційні завдання, задачі	Обговорення теоретичних питань теми	Індиві- дуальне завдання	ПМК	Сума балів
Змістовий модуль 1						
Тема 1	2		1			3
Тема 2	2		1			3
Тема 3	2	2	1			4
Тема 4	2	2	1			4
Тема 5	2	2	1		5	9
Разом змістовий модуль 1	10	6	5		5	26
Змістовий модуль 2						
Тема 1	2		1			3
Тема 2	1	1	1		5	8
Разом змістовий модуль 2	4	1	2		5	11
Змістовий модуль 3						
Тема 1	2		1			3
Тема 2	2	2	1		5	10
Разом змістовий модуль 3	4	2	2		5	13
Разом						50

Оцінювання студентів при проведенні екзамену з використанням комп'ютерної програми «MyTest»

Оцінка на підсумковому контролі складається з двох елементів:

0-40 балів - теоретична частина (тестування);

0-10 балів – практична частина (розрахункове завдання).

Набрані бали за виконання теоретичної та практичної частин сумуються. Сума складає загальну кількість балів, отриманих за екзамен.

Теоретична частина екзамену включає тестові завдання (40 тестових завдань).

Оцінювання *тестових завдань* (40 тестових завдань по 1 балу) проводиться на основі інформації, яку надає комп'ютер за результатами тестування (кількість правильних відповідей). Правильна відповідь на одне тестове завдання оцінюється в один бал.

Загальне оцінювання *теоретичної частини* екзамену відбувається шляхом підбиття підсумку або сумування балів, які набрали студенти під час тестування.

Оцінювання результатів виконання **практичної частини** (1 розрахункове

завдання на 10 балів) здійснюється відповідно до шкали оцінювання практичної частини.

Шкала оцінювання практичної частини

Сума балів	Критерії оцінювання
10	Завдання виконано у повному обсязі, відповідь обґрунтована, висновки і пропозиції аргументовані, розрахунки правильні, оформлення відповідає вимогам
7	Завдання виконано у повному обсязі, але допущено незначні неточності в розрахунках або оформленні, прийняті рішення недостатньо аргументовані
4	Завдання виконано не менше ніж на 70% при правильному оформленні або не менше ніж на 80%, якщо допущені незначні помилки в розрахунках чи оформленні
0-3	Завдання виконано менше ніж на 70%, допущені помилки в розрахунках чи оформленні, прийняте рішення не аргументовано

Оцінювання студентів при проведенні екзамену без використання комп'ютерної програми «MyTest»

Оцінка на підсумковому контролі складається з двох елементів:

0-40 балів - теоретична частина (тестування);

0-10 балів – практична частина (розрахункове завдання).

Набрані бали за виконання теоретичної та практичної частин сумуються. Сума складає загальну кількість балів, отриманих за екзамен.

Теоретична частина екзамену включає тестові завдання (40 тестових завдань). Оцінювання *тестових завдань* (40 тестових завдань по 1 балу) проводиться на основі підрахунку кількості правильних тестів. Правильна відповідь на одне тестове завдання оцінюється в один бал.

Загальне оцінювання *теоретичної частини* екзамену відбувається шляхом підбиття підсумку або сумування балів, які набрали студенти під час тестування.

Оцінювання результатів виконання **практичної частини**(1 розрахункове завдання на 10 балів) здійснюється відповідно до шкали оцінювання практичної частини.

Шкала оцінювання практичної частини

Сума балів	Критерії оцінювання
10	Завдання виконано у повному обсязі, відповідь обґрунтована, висновки і пропозиції аргументовані, розрахунки правильні, оформлення відповідає вимогам
7	Завдання виконано у повному обсязі, але допущено незначні неточності в розрахунках або оформленні, прийняті рішення недостатньо аргументовані

4	Завдання виконано не менше ніж на 70% при правильному оформленні або не менше ніж на 80%, якщо допущені незначні помилки в розрахунках чи оформленні
0-3	Завдання виконано менше ніж на 70%, допущені помилки в розрахунках чи оформленні, прийняте рішення не аргументовано

Загальне оцінювання результатів вивчення дисципліни

Для виставлення підсумкової оцінки визначається сума балів, отриманих за результатами екзамену та за результатами складання змістових модулів. Оцінювання здійснюється за допомогою шкали оцінювання загальних результатів вивчення дисципліни (модулю).

Оцінка		
100-бальна шкала	Шкала ECTS	Національна шкала
90-100	A	5, «відмінно»
80-89	B	4, «добре»
75-79	C	
70-74	D	3, «задовільно»
60-69	E	
59-30	FX	2, «незадовільно»
0-29	F	

11. Методичне забезпечення

- 1.Електронний конспект лекцій.
2. Методичні вказівки з вивчення дисципліни.
3. Комплекти індивідуальних завдань.
- 4.Навчальна та наукова література, нормативні документи.

12. Рекомендована література

Базова

1. Горіна Г.О. Міжнародний туризм [Текст] : конспект лекцій / Г.О. Горіна ; ДонНУЕТ. – Кривий Ріг, 2016. – 120 с.
2. Александрова А.Ю. Международный туризм: Учебник.-М. :КноРус, 2010. – 464с.
3. Биржаков М.Б., Никифоров В.И. Большой Глоссарий терминов международного туризма. – М.: Герда, невський фонд, 2006. – 936 с.
4. Борисов К.Г. Международный туризм и право: учеб. пособие. – М. : Издательство «НИМП», 1999.
5. Вавилов Е.В. Основы международного туризма.-М.: Гардарики, 2005.-160 с.
6. Воскресенский В.Ю. Международный туризм.-М.: Юнити-Дана, 2008.-464с.
7. Квартальнов В.А., Романов А.А. Международный туризм: політика развития :учеб.пособие. – М.: Советский спорт, 1998.

8. Квартальнов В.А. Туризм: ученик. М.: Финансы и статистика, 2002.
9. Котлер Ф., Боуэн Дж., Мейкенз Дж. Маркетинг. Гостеприимство и туризм : ученик для вузов / пер. с англ. под. ред. Р.Б. Ноздревой. - М. : ЮНИТИ, 1998.
10. Манильская декларация по мировому туризму // Материалы Всемирной конференции по туризму. - Мадрид, 1991.
11. Можева Н., Богинская Е., Мазурина О. Организация международного туризма: учеб. пособие. - Гардарики, 2008. - 256 с.
12. Пузакова Е.П. Международный туристический бизнес. - М. : Издательство «ПРИОР», 2001.
13. Романов А. Зарубежно-туристическое страноведение. - М. : Советский спорт, 2001.
14. Севастьянов Д.В. Основы страноведения и международного туризма. - М. : Академия, 2008. - 272 с.
15. Сенин В.С. Организация международного туризма: ученик. - М.: Финансы и статистика, 2005. - 400 с.
16. Уваров В.Д., Борисов К.Г. Международные туристические организации: справочник. - М. : Международные отношения, 1990.
17. Щербакова С.А. Международный туризм: Экономика и география. - М. : Финансы и статистика, 2007. - 144 с.
18. Экономика и организация туризма. Международный туризм: учебное пособие - М : КноРус, 2010. - 576 с.
19. Тарасенок, А. И. Геоэкономический механизм обеспечения конкурентоспособности туристической дестинации : учеб.-метод. пособие / А. И. Тарасенок. - Минск : РИПО, 2014. - 144 с.

Допоміжна

20. Александрова А. Ю. География мировой индустрии туризма. М., 1998.
21. Максаковский В. П. Географическая картина мира. Часть 2. Ярославль: Верхне-Волжское книжное изд-во, 1995.
22. Организация и управление гостиничным бизнесом: Учебник / Под ред. А. Л. Лесника, И. П. Мацицкого, А. В. Чернышева. М., 2000.
23. Основы туристской деятельности / Под. Ред. В. А. Квартального, И. В. Зорина и др. М., Советский спорт, 2000.
24. Пирожник И. И. Международный туризм в мировом хозяйстве: Учеб. пособие. Минск, 1996.
25. Тарасенок, А. И. Геоэкономический механизм обеспечения конкурентоспособности туристической дестинации : учеб.-метод. пособие / А. И. Тарасенок. - Минск : РИПО, 2014. - 144 с.
26. Горіна Г.О. Конкурентоспроможність сектору подорожей і туризму України на міжнародному туристичному ринку / Г.О. Горіна // Проблеми і перспективи розвитку співробітництва між країнами Юго-Восточної Європи в рамках Чорноморського економічного співробітництва і ГУАМ: сб. науч. тр. - Вінниця: ДонНУ, 2014. - 274 с.

27. Горіна Г.О. Соціально-економічне значення туристичної галузі в економіці держави / Г.О. Горіна // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія “Економічні науки” : науковий збірник / Черніг. нац. технол. ун-т. – Чернігів : Черніг. нац. технол. ун-т, 2014. – № 4 (76). – 352 с.
28. Горіна Г.О. Місце України на міжнародному туристичному ринку / Г.О. Горіна // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. – Полтава, 2014. - № 3 (65).
29. Горіна Г.О. Роль туристичної галузі у підвищенні зайнятості населення в Україні / Г.О. Горіна // Глобальні та національні проблеми економіки: Електронне наукове видання. – Миколаїв : Миколаївський нац. Ун-т імені В.О. Сухомлинського, 2015. - № 4. – 1110 с.
30. Горіна Г.О. Зайнятість населення в туристичній галузі: базові концепції та визначення / Г.О. Горіна // Зб. наук. праць «Вісник соціально-економічних досліджень». – Одеса, ОНЕУ, 2015. - Вип. 2. - №57
31. Gorina G.O. Activities of the international organizations and associations in the travel & tourism industry / G.O. Gorina // Актуальні проблеми економіки : наук. екон. журн. / Нац. акад. упр. – Київ, 2015. - №10(172). – С. 13-18
32. Горіна Г.О. Проблематика впровадження методології сателітних рахунків індустрії туризму / Г.О. Горіна // Актуальні проблеми економіки : наук. екон. журн. / Нац. акад. упр. – Київ, 2015. - №13(172). – С. 380-384
33. Горіна Г.О. Конкурентоспроможність країн у туристичній галузі: нові підходи до визначення / Г.О. Горіна // Вісник Хмельницького національного університету : Економічні науки : наук. журн. / Хмельниц. нац. ун-т. – Хмельницький, 2015. - Том 1. - №4 (226). - С. 203-207
34. Горіна Г.О. Систематизація наукових підходів до визначення економічних рівнів конкуренції в туризмі / Горіна Г.О. // Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки : зб. наук. пр., Херсон. держ. ун-т. – Херсон, 2015. – Вип. 14. – Частина 2. – С. 21-24
35. Горіна Г.О. Оцінка конкурентоспроможності регіонів світу у секторі подорожей і туризму / Горіна Г.О. // Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського. Серія : Економічні науки : наук. журн. / Донец. нац. ун-т екон. і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. – Кривий Ріг, 2015. - №1 (62). – С. 93-101
36. Горіна Г.О. Концептуальні засади та перспективи розвитку туристичної індустрії України / Горіна Г.О. // Торговля і ринок України : темат. зб. наук. пр. / Донец. нац. ун-т екон. і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. – Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2015. – №38. – С. 45-53
37. Стратегія розвитку туризму та курортів на період до 2026 року [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-p>
38. Державна служба статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

**ЧАСТИНА 2.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ ДО
СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ**

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

МІЖНАРОДНИЙ ТУРИЗМ ТА ЙОГО РОЛЬ У СВІТОВОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Тема 1. Міжнародний туризм як об'єкт дослідження

Семінар 1. Теоретичні основи дослідження міжнародного туризму

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Організаційні форми та види туризму
2. Основні види туризму: внутрішній туризм, в'їзний туризм, виїзний туризм, туризм в межах країни, національний туризм, міжнародний туризм
3. Сутність та взаємозв'язок подорожі та туризму
4. Міжнародні мандрівники та відвідувачі: поняття та відмінні характеристики
5. Класифікація міжнародних та внутрішніх відвідувачів

2. Індивідуальне тестування.

3. Презентація рефератів (доповідей).

Тема 2. Поляризація світового туристичного простору

Семінар 2. Фактори формування просторової поляризації світового туристичного ринку

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Територіальне районування світу за Всесвітньою туристською організацією
2. Територіальне районування світу за Всесвітньою радою з подорожей і туризму
3. Територіальне районування світу за Світовим економічним форумом
4. Теоретичні аспекти феномену просторової поляризації
5. Прояви просторової трансформації та їх взаємозв'язок
6. Базові моделі просторової організації ринку туристичних послуг
7. Просторові зони світового туристичного ринку
8. Підходи, щодо просторової поляризація ринку туристичних послуг
9. Моделі просторово-поляризаційного формування та розвитку ринків туристичних послуг
10. Класифікація детермінант, які впливають на просторову поляризацію

2. Індивідуальне тестування.

3. Презентація рефератів (доповідей).

Тема 3. Статистика міжнародного туризму

Семінар 3. Особливості вимірювання масштабів туристських витрат та споживання

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Вимірювання потоків відвідувачів
2. Звичне середовище: пропоновані критерії
3. Вимірювання потоків в'їзних відвідувачів
4. Взаємозв'язок між міжнародними прибуття і різними категоріями відвідувачів та іншими мандрівниками
5. Вимірювання потоків виїзних відвідувачів
6. Визначення та масштаби туристських витрат
7. Визначення та сфера охоплення туристського споживання
8. Зайнятість в галузях туризму

2. Індивідуальне тестування.

3. Розв'язання практичного завдання.

Варіант 1.

Визначити абсолютне та відносне відхилення внутрішніх та в'їзних туристських витрат за регіонами світу; розрахуйте туристські витрати в межах кожного регіону за 2014-2016 рр. за даними, наведеними у табл.

Туристичний регіон	Внутрішні туристські витрати					В'їзні туристські витрати				
	2014	2015	2016	Абсолютне	Відносне, %	2014	2015	2016	Абсолютне	Відносне, %
Європейський регіон, млрд. дол. США	1011,39	1033,37	1051,72			478,09	492,16	499,03		
Азіатсько-тихоокеанський регіон, млрд. дол. США	1078,79	1142,31	1208,56			419,94	434,30	454,73		
Американський регіон, млрд. дол. США	1165,14	1196,05	1226,37			287,94	297,02	300,39		
Африканський регіон, млрд. дол. США	67,51	69,74	71,31			42,64	42,49	40,72		

Проаналізувати динаміку відхилення внутрішніх та в'їзних туристських витрат за регіонами світу, а також туристських витрат в межах кожного регіону, визначити характер тенденцій, що превалюють.

Варіант 2.

Визначити абсолютне та відносне відхилення внутрішніх та в'їзних туристських витрат за групами країн; розрахуйте туристські витрати в межах кожної групи за 2014-2016 рр. за даними, наведеними у табл.

Туристичний регіон	Внутрішні туристські витрати					В'їзні туристські витрати				
	2014	2015	2016	Абсолютне	Відносне, %	2014	2015	2016	Абсолютне	Відносне, %
АРЕС, млрд. дол. США	1779,97	1885,26	1963,1			584,28	617,56	642,21		
G20, млрд. дол. США	2971,38	3073,11	3176,15			895,11	937,92	964,79		
OECD, млрд. дол. США	2228,49	2283,17	2332,74			746,21	776,46	792,93		

Проаналізувати динаміку відхилення внутрішніх та в'їзних туристських витрат за групами країн, а також туристських витрат в межах кожної групи, визначити характер тенденцій, що превалюють.

Тема 4. Конкуентоспроможність країн світу у сфері подорожей і туризму

Семінар 4.Методика складання Індексу конкурентоспроможності країн у секторі подорожей і туризму

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Рівні конкурентоспроможності у туризмі
2. Концептуальна модель взаємозв'язку конкуренції в туризмі на різних рівнях
3. Методика складання Індексу конкурентоспроможності країн у секторі подорожей і туризму 2006-2013 рр.
4. Методика складання Індексу конкурентоспроможності країн у секторі подорожей і туризму 2015-2017 рр.
5. Конкуентоспроможності країн світу у секторі подорожей і туризму

2. Індивідуальне тестування.

3. Розв'язання практичного завдання.

Варіант 1.

Розрахувати Індекс конкурентоспроможності Американського регіону у секторі подорожей і туризму, використовуючи данні, наведені у табл.

Індекс конкурентоспроможності у секторі подорожей і туризму 2014:

1. Субіндекс «Сприятливе середовище»		2. Субіндекс «Політика та сприятливі умови для сектора»	
діловий клімат	4.16	пріоритизація в секторі	4.66
безпека та охорона	4.64	міжнародна відкритість	3.41
здоров'я і гігієна	5.06	цінова конкурентоспроможність	4.60
людські ресурси та ринок праці	4.37	екологічна стабільність	3.90
стан інформаційно-комунікаційних технологій	3.94		
3. Субіндекс «Інфраструктура»		4. Субіндекс «Природні та культурні ресурси»	
інфраструктура повітряного транспорту	2.99	природні ресурси	3.48
наземна та портова інфраструктура	3.41	культурні ресурси і ділові поїздки	2.26
інфраструктура туризму	4.35		

Варіант 2.

Розрахувати Індекс конкурентоспроможності Європейського регіону у секторі подорожей і туризму, використовуючи данні, наведені у табл.

Індекс конкурентоспроможності у секторі подорожей і туризму 2014:

1. Субіндекс «Сприятливе середовище»		2. Субіндекс «Політика та сприятливі умови для сектора»	
діловий клімат	4.61	пріоритезація в секторі	4.76
безпека та охорона	5.76	міжнародна відкритість	3.61
здоров'я і гігієна	6.20	цінова конкурентоспроможність	4.19
людські ресурси та ринок праці	4.90	екологічна стабільність	4.47
стан інформаційно-комунікаційних технологій	5.04		
3. Субіндекс «Інфраструктура»		4. Субіндекс «Природні та культурні ресурси»	
інфраструктура повітряного транспорту	3.43	природні ресурси	3.09
наземна та портова інфраструктура	4.33	культурні ресурси і ділові поїздки	2.57
інфраструктура туризму	5.14		

Варіант 3.

Розрахувати Індекс конкурентоспроможності Азіатсько-Тихоокеанського регіону у секторі подорожей і туризму, використовуючи данні, наведені у табл.

Індекс конкурентоспроможності у секторі подорожей і туризму 2014:

1. Субіндекс «Сприятливе середовище»		2. Субіндекс «Політика та сприятливі умови для сектора»	
діловий клімат	4,65	пріоритезація в секторі	4,74
безпека та охорона	5,20	міжнародна відкритість	3,34
здоров'я і гігієна	5,14	цінова конкурентоспроможність	4,75
людські ресурси та ринок праці	4,62	екологічна стабільність	3,61
стан інформаційно-комунікаційних технологій	4,06		
3. Субіндекс «Інфраструктура»		4. Субіндекс «Природні та культурні ресурси»	
інфраструктура повітряного транспорту	3,48	природні ресурси	3,52
наземна та портова інфраструктура	3,83	культурні ресурси і ділові поїздки	2,85
інфраструктура туризму	3,68		

Тема 5. Характеристика світового ринку туристичних послуг

Семінар 5. Стан та особливості ієрархічної структури світового ринку туристичних послуг

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Світовий ринок туристичних послуг в умовах посилення процесів просторової поляризації

2. Динаміка та прогноз соціально-економічних показників розвитку ринку туристичних послуг Європейського регіону
3. Динаміка та прогноз соціально-економічних показників розвитку ринку туристичних послуг Американського регіону
4. Динаміка та прогноз соціально-економічних показників розвитку ринку туристичних послуг Азіатсько-Тихоокеанського регіону
5. Динаміка та прогноз соціально-економічних показників розвитку ринку туристичних послуг Африканського регіону

2. *Індивідуальне тестування.*

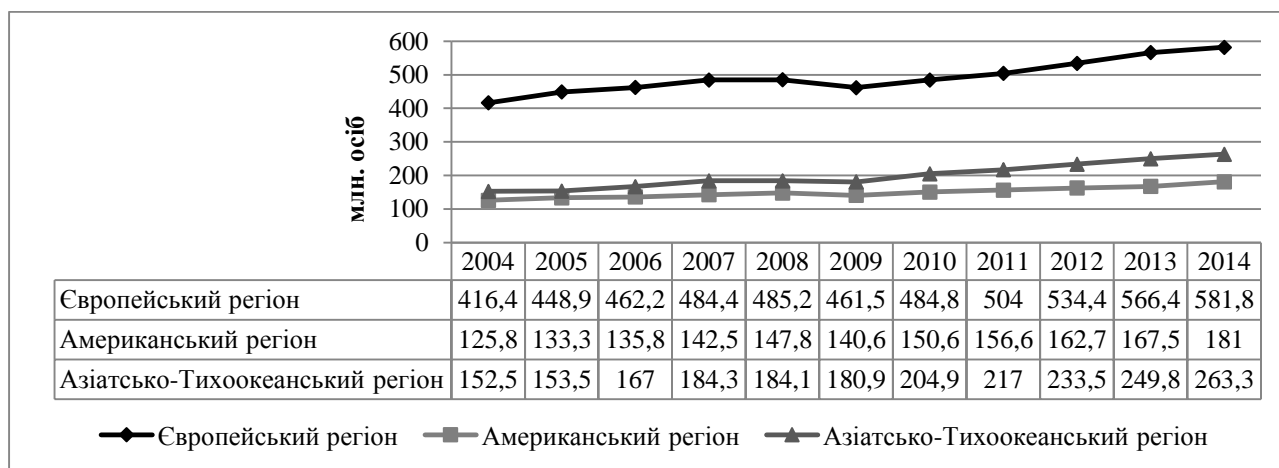
3. *Розв'язання практичного завдання.*

Варіант 1.

Визначити абсолютне та відносне відхилення показників соціально-економічного розвитку туризму Американського регіону за даними, наведеними у табл.

Показники	2011	2012	2013	2014	2015	Абсолютне	Відносне, %
1. Внесок туризму до ВВП, млрд. дол. США	1904,46	1961,45	2040,64	2105,81	2166,57		
2. Кількість зайнятого населення в тур. галузі, тис. осіб	38010,9	38638,7	40272	41370,2	42508,5		
3. Об'ємів капітальних інвестицій в тур. галузь, млрд. дол. США	191,1	205,6	207,0	213,8	220,15		
4. Об'єм витрат, що відносяться до внутрішнього туризму, млрд. дол. США	1056,01	1077,98	1134,01	1165,14	1196,05		
5. Об'єм витрат, які стосуються в'їзного туризму, млрд. дол. США	258,63	270,56	281,73	287,93	297,01		

Проаналізувати динаміку туристичних прибуттів за регіонами світу, визначити характер тенденцій, що превалюють.

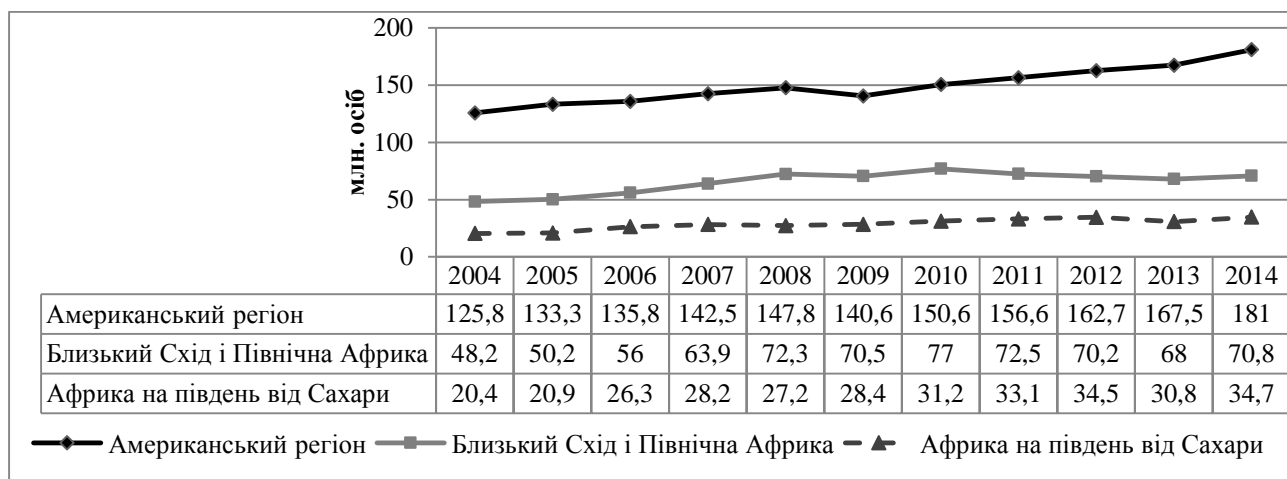
Варіант 2.

Визначити абсолютне та відносне відхилення показників соціально-економічного розвитку туризму Європейського регіону за даними, наведеними у табл.

Показники	2011	2012	2013	2014	2015	Абсолютне	Відносне, %
1. Внесок туризму до ВВП, млрд. дол. США	1757,39	1760,59	1788,45	1850,24	1895,99		

2. Кількість зайнятого населення в тур. галузі, тис. осіб	34364,6	34354,2	34575,5	35152,7	35848		
3. Об'ємів капітальних інвестицій в тур. галузь, млрд. дол. США	187,95	184,01	174,81	181,69	186,62		
4. Об'єм витрат, що відносяться до внутрішнього туризму, млрд. дол. США	987,84	999,30	999,64	1024,9	1045,81		
5. Об'єм витрат, які стосуються в'їзного туризму, млрд. дол. США	439,26	450,06	471,16	491,71	506,67		

Проаналізувати динаміку туристичних прибуттів за регіонами світу, визначити характер тенденцій, що превалюють.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

ПРОЦЕСИ ТРАНСНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЇ В МІЖНАРОДНОМУ ТУРИЗМІ

Тема 1. Міжнародне співробітництво у сфері туризму

Семінар 1. Сутність міжнародної співпраці та координації у сфері туризму

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Сутність міжнародної співпраці та координації у сфері туризму
2. Міжнародна співпраця в сфері туризму на двосторонній основі
3. Міжнародна співпраця в сфері туризму на багатосторонній основі
4. Міжнародні міжурядові і неурядові організації в сфері туризму універсального характеру
5. Міжнародні міжурядові і неурядові організації в сфері туризму спеціалізованого характеру
6. Всесвітня туристична організація
7. Всесвітня рада з туризму та подорожей

8. Міжнародні документи, що забезпечують концептуальну основу стійкого розвитку туризму

2. *Індивідуальне тестування.*

3. *Презентація рефератів (доповідей).*

Тема 2. Сучасні тенденції транснаціоналізації в міжнародному туризмі

Семінар 2. Транснаціональні компанії на ринку міжнародного туризму

План заняття:

1. *Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:*

1. ТНК як головний суб'єкт світогосподарських відносин
2. Транснаціональні компанії на ринку міжнародного туризму
3. Міжнародні готельні мережі, оператори, консорціуми як основні суб'єкти світового ринку туристичних послуг
4. Вплив туристських ТНК на національну економіку
5. Вплив туристських ТНК на, економіку приймаючих країн
6. Вплив туристських ТНК на економіку країни базування.

2. *Індивідуальне тестування.*

3. *Розв'язання практичного завдання.*

Використовуючи данні табл. та <http://data.worldbank.org> розрахуйте частку ринку міжнародних готельних компаній за номерним та готельним фондом. Розрахуйте коефіцієнт ринкової концентрації, індекс Харфіндаля-Хіршмана, індекс Хола-Тайдмана.

Таблиця

Топ-10 рейтингу міжнародних готельних компаній, 2015 р.

Рейтинг 2015	Назва міжнародної готельної компанії	Країна базування	Кількість готельних мереж у складі	Номерний фонд	Готельний фонд
1	Marriott International	США	28	759330	4424
2	Hilton Worldwide	США	14	753777	4556
3	IHG (Inter Continental Hotels Group)	Англія	13	744368	5032
4	Wyndham Hotel Group	США	30		
5	Shanghai Jin Jiang International Hotel Group Co.	КНР	н/д	565558	5408
6	Accor Hotels	Франція	19	511517	3873
7	Choice Hotels International	США	10	507484	6423
8	Starwood Hotels & Resorts Worldwide	США	12	369967	1297
9	Best Western Hotels & Resorts	США	7	293589	3745
10	China Lodging Group	КНР	12	278843	2763

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3

УКРАЇНА НА СВІТОВОМУ РИНКУ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ

Тема 1. Сучасний стан та особливості розвитку ринку туристичних послуг України

Семінар 1. Діагностика стану та особливостей розвитку національного ринку туристичних послуг

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Соціально-економічний розвиток ринку туристичних послуг України.
 2. Стратегічні цілі розвитку сфери туризму та курортів України.
 3. Діяльність підприємств продуцентів, підприємств виробників та дистриб'юторів комплексного туристичного продукту національного ринку туристичних послуг.
 4. Мережа державних органів інституційно-правового управління та регулювання розвитку туризму.
 5. Нормативно-правове забезпечення розвитку ринку туристичних послуг.
 6. Національні неурядові туристичні асоціації та організації.
- 2. Індивідуальне тестування.*
- 3. Презентація рефератів (доповідей).*

Тема 2. Туристичний потенціал України в контексті сучасної глобалізації

Семінар 2. Місце України на міжнародному туристичному ринку

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Місце України на міжнародному туристичному ринку.
2. Конкурентоспроможність України на міжнародному туристичному ринку.
3. Міжнародна співпраця України у сфері туризму.
4. Адаптація традиційних секторів туризму України в умовах поглиблення інтеграційних процесів.
5. Впровадження сателітних рахунків індустрії туризму в систему національних рахунків.
6. Позичування національного ринку туристичних послуг на європейському туристичному просторі.
7. Впровадження світової практики формування нормативно-правових та концептуальних засад забезпечення сталого розвитку туризму.
8. Залучення України до регіональних та міжнародних туристських організацій та асоціацій.

9. Оцінка конкурентоспроможності туристичної галузі країни на світовому ринку туристичних послуг.

2. Індивідуальне тестування.

3. Обговорення кейсу.

В Україні нарешті почали ставитися до туристичної галузі, як однієї з важливих складових економіки. Про це в коментарі кореспондентові Укрінформу в ФРН розповів заступник міністра економічного розвитку і торгівлі Михайло Титарчук.

"Дуже важливо сьогодні, що в Україні змінилося ставлення до туризму, питання вийшло на дуже високий рівень", - заявив Титарчук на полях 51-ї туристичної виставки-ярмарку InternationalTravelMarket (ITB), що відкрилася в Берліні.

За його словами, зараз "є чітке розуміння того, що туризм є важливою частиною ВВП". У розвинених країнах вона становить близько 10%, у нашій, на жаль, "це дуже маленький відсоток", - сказав заступник міністра, не уточнивши цифру. При цьому він зауважив, що є тенденція до зростання відвідуваності нашої країни іноземними туристами. У 2016 році їх число становило приблизно 13 млн. За кордоном у цей же період побували близько 15 млн українців.

Він нагадав, що Мінекономрозвитку на 2017-2020 рік внесло розвиток туризму в число пріоритетів, при тому, що "галуззю фактично з 1991 року ніхто не займався конкретно і методично". Вперше виділено бюджет у розмірі 30 млн грн на цілі популяризації. Нинішній 2017 рік оголошений ГА ООН Роком сталого розвитку туризму, очікує підписання указ Президента про Рік туризму в Україні. Нещодавно була зареєстрована Національна туристична організація (НТО), перерахував співрозмовник агентства.

Титарчук звернув увагу на те, що треба активніше і ширше популяризувати туристичні маршрути, не обмежуючись такими уже розкритими брендами, як Одеса чи Львів. Він відзначив наявність у країні можливостей медичного туризму, наприклад. За словами заступника міністра, ведеться робота над брендингом міст і областей, а також посилення координації роботи між містами щодо прийому туристів, без чого діяльність не буде ефективною. Проведення таких великих міжнародних заходів, як Євробачення, всілякі виставки, міжнародний турнір із хокею відіграють велику роль у тому, щоб показати іноземцям: Україна – безпечна для них країна, куди можна приїжджати.

Виставку ITB, яка проходить у німецькій столиці з 8 по 12 березня, чиновник вважає дуже важливою для України в сенсі популяризації країни. В її рамках заплановано ряд зустрічей з іноземними колегами та керівниками міжнародних структур, у тому числі Всесвітньої туристичної організації. Він також повідомив, про те, що в Україні власні туристичні виставки пройдуть наприкінці березня і у травні. А на початку квітня на Дні української культури в Анталі запрошені понад 100 представників української туристичної індустрії.

У ярмарку беруть участь близько 10 тисяч компаній зі 184 країн і регіонів.

Питання:

1. Охарактеризуйте умови сталого розвитку сфери туризму та курортів згідно Стратегії

розвитку туризму та курортів на період до 2026 року. Використовуючи свої знання про сучасний стан розвитку туризму в Україні доповніть існуючі напрямки.

2. Використовуючи статистичну базу даних міжнародної організації WorldTravelandTourismCouncil проаналізуйте внесок туристичної галузі до ВВП України, порівняйте отримані дані з іншими країнами східної Європи.

3. Які існують національні туристичні виставки. Охарактеризуйте їх програму, склад учасників та партнерів.

ЧАСТИНА 3.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ СТУДЕНТІВ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

МІЖНАРОДНИЙ ТУРИЗМ ТА ЙОГО РОЛЬ У СВІТОВОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Тема 1. Міжнародний туризм як об'єкт дослідження

Семінар 1. Теоретичні основи дослідження міжнародного туризму

Методи контролю: тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, заслуховування та обговорювання доповідей.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

1. Міжнародні мандрівники та відвідувачі: поняття та відмінні характеристики
2. Класифікація міжнародних та внутрішніх відвідувачів

3. *Розв'яжіть тестові завдання.*

1. Організаційні форми туризму згідно закону України «Про туризм»

- A. міжнародний і внутрішній
- B. в'їзний і виїзний
- C. туризм в межах країни і національний
- D. міжнародний і національний

2. Основні види туризму згідно з Міжнародними рекомендаціями зі статистики туризму (2008)

- A. міжнародний і внутрішній
- B. внутрішній, в'їзний і виїзний
- C. туризм в межах країни і національний
- D. міжнародний і національний

3. В'їзний туризм згідно закону України «Про туризм»

- A. діяльність відвідувача, який постійно проживає в даній країні за межами даної країни в рамках виїзної туристської поїздки, або внутрішньої туристської поїздки
- B. подорожі в межах території України громадян України та осіб, які постійно проживають на її території
- C. подорожі громадян України та осіб, які постійно проживають на території України, до іншої країни
- D. подорожі в межах України осіб, які постійно не проживають на її території

4. Виїзний туризм згідно закону України «Про туризм»

- A. подорожі громадян України та осіб, які постійно проживають на території України, до іншої країни
- B. подорожі в межах України осіб, які постійно не проживають на її території
- C. діяльність відвідувача, який постійно проживає в даній країні за межами даної країни в рамках виїзної туристської поїздки, або внутрішньої туристської поїздки
- D. подорожі в межах території України громадян України та осіб, які постійно проживають на її території

5. Внутрішній туризм згідно закону України «Про туризм»

- A. діяльність відвідувача, який постійно проживає в даній країні за межами даної країни в рамках виїзної туристської поїздки, або внутрішньої туристської поїздки
- B. подорожі в межах території України громадян України та осіб, які постійно проживають на її території
- C. подорожі громадян України та осіб, які постійно проживають на території України, до іншої країни
- D. подорожі в межах України осіб, які постійно не проживають на її території

4. Підготуйтеся до опитування.

5. Підготуйте доповідь та її презентацію.

Тема 2. Поляризація світового туристичного простору

Семінар 2. Фактори формування просторової поляризації світового туристичного ринку

Методи контролю: тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, понятійний диктант.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацюйте питання:

1. Підходи, щодо просторової поляризація ринку туристичних послуг
2. Моделі просторово-поляризаційного формування та розвитку ринків туристичних послуг
3. Класифікація детермінант, які впливають на просторову поляризацію

3. Розв'яжіть тестові завдання.

1. Всесвітня туристська організація виділяє макрорегіони світу

- A. Європа, Азія і Тихоокеанський регіон, Американський регіон, Африка, Близький схід
- B. Європа, Азія і Тихоокеанський регіон, Американський регіон, Африка південніше Сахари, Близький Схід і Північна Африка
- C. Європа, Азія, Австралія, Америка, Карибський басейн
- D. Європа, Америка, Океанія, Тропічна Африка, Схід

2. Всесвітня рада з подорожей і туризму виділяє макрорегіони світу

- A. Європа, Азія і Тихоокеанський регіон, Американський регіон, Африка, Близький схід
- B. Європа, Азія і Тихоокеанський регіон, Американський регіон, Африка південніше Сахари, Близький Схід і Північна Африка
- C. Європа, Азія, Австралія, Америка, Карибський басейн
- D. Європа, Америка, Океанія, Тропічна Африка, Схід

3. Світовий економічний форум виділяє макрорегіони світу

- A. Європа, Азія і Тихоокеанський регіон, Американський регіон, Африка, Близький схід
- B. Європа, Азія і Тихоокеанський регіон, Американський регіон, Африка південніше Сахари, Близький Схід і Північна Африка
- C. Європа, Азія, Австралія, Америка, Карибський басейн
- D. Європа, Америка, Океанія, Тропічна Африка, Схід

4. У відповідності з моделлю І.І. Пирожника у світі сформувались туристичні мезорегіони

- A. центри розвитку міжнародного туризму, зона інтенсивного розвитку, периферійна зона екстенсивного розвитку, периферійна зона в стані стагнації
- B. країни центру, країни напівпериферії, країни периферії
- C. розвинуті країни, країни, що розвиваються, країни з перехідною економікою
- D. країни першого світу, країни другого світу, країни третього світу

5. Згідно з моделлю Александрової А.Ю. у світі сформувались туристичні мезорегіони

- A. центри розвитку міжнародного туризму, зона інтенсивного розвитку, периферійна зона екстенсивного розвитку, периферійна зона в стані стагнації
- B. країни центру, країни напівпериферії, країни периферії
- C. розвинуті країни, країни, що розвиваються, країни з перехідною економікою
- D. країни першого світу, країни другого світу, країни третього світу

4. Підготуйтеся до понятійного диктанту.

Тема 3. Статистика міжнародного туризму

Семінар 3. Особливості вимірювання масштабів туристських витрат та споживання

Методи контролю: тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання практичних завдань.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацюйте питання:

- 1. Взаємозв'язок між міжнародними прибуття і різними категоріями відвідувачів та іншими мандрівниками
- 2. Визначення та масштаби туристських витрат
- 3. Визначення та сфера охоплення туристського споживання

3. Розв'яжіть тестові завдання.

1. До туристських витрат відносяться

- A. грошові витрати на споживчі товари і послуги
- B. грошові виплати, відвідувачів за конкретні послуги, що надаються і субсидовані урядом і некомерційними організаціями
- C. дрібні витрати за послуги, що надаються працівникам та їх сім'ям під час туристських поїздок
- D. всі відповіді вірні

2. До туристських витрат не належать

- A. оплата податків і зборів, що не входять в закупівельну ціну продуктів, придбаних відвідувачем
- B. покупка фінансових і не фінансових активів, включаючи землю та нерухомість
- C. купівля товарів для перепродажу або від імені третіх сторін, або за власний рахунок
- D. всі відповіді вірні

3. Витрати, що відносяться до внутрішнього туризму

- A. туристські витрати відвідувача за межами економіки, що розглядається, резидентом якої він є
- B. туристські витрати відвідувача в рамках економіки, що розглядається, резидентом якої він не є
- C. туристські витрати відвідувача в рамках економіки, що розглядається, резидентом якої він є
- D. включають всі туристські витрати відвідувачів, які являються, так і не являються резидентами економіки, що розглядається, в межах цієї економіки

4. Витрати, що відносяться до в'їзного туризму

- A. туристські витрати відвідувача за межами економіки, що розглядається, резидентом якої він являється
- B. туристські витрати відвідувача в рамках економіки, що розглядається, резидентом якої він не являється
- C. туристські витрати відвідувача в рамках економіки, що розглядається, резидентом якої він являється
- D. включають всі туристські витрати відвідувачів, які являються, так і не являються резидентами економіки, що розглядається, в межах цієї економіки

5. Витрати, що відносяться до виїзного туризму

- A. туристські витрати відвідувача за межами економіки, що розглядається, резидентом якої він являється
- B. туристські витрати відвідувача в рамках економіки, що розглядається, резидентом якої він не являється
- C. туристські витрати відвідувача в рамках економіки, що розглядається, резидентом якої він являється
- D. включають всі туристські витрати відвідувачів, які являються, так і не являються резидентами економіки, що розглядається, в межах цієї економіки

4. Підготуйтеся до опитування.

Тема 4. Конкуентоспроможність країн світу у сфері подорожей і туризму

Семінар 4.Методика складання Індексу конкурентоспроможності країн у секторі подорожей і туризму

Методи контролю: тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання практичних завдань.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацюйте питання:

1. Методика складання Індексу конкурентоспроможності країн у секторі подорожей і туризму 2006-2013 рр.
2. Методика складання Індексу конкурентоспроможності країн у секторі подорожей і туризму 2015-2017 рр.

3. Розв'яжіть тестові завдання.

1.Мегарівень конкуренції у сфері туризму відповідає

- A.рівню крупним географічних міжкраїновим регіонам
- B.рівню країни або групи країн
- C.рівню регіонів або видів туризму
- D. рівню окремих туристських підприємств, як економічних суб'єктів, а також туристських продуктів і послуг

2. Макрорівень конкуренції у сфері туризму відповідає

- A.рівню крупним географічних міжкраїновим регіонам
- B.рівню країни або групи країн
- C.рівню регіонів або видів туризму
- D. рівню окремих туристських підприємств, як економічних суб'єктів, а також туристських продуктів і послуг

3. Мезорівень конкуренції у сфері туризму відповідає

- A.рівню крупним географічних міжкраїновим регіонам
- B.рівню країни або групи країн
- C.рівню регіонів або видів туризму
- D. рівню окремих туристських підприємств, як економічних суб'єктів, а також туристських продуктів і послуг

4. Микрорівень конкуренції у сфері туризму відповідає

- A. рівню крупним географічних міжкраїновим регіонам
- B. рівню країни або групи країн
- C. рівню регіонів або видів туризму
- D. рівню окремих туристських підприємств, як економічних суб'єктів, а також туристських продуктів і послуг

5.Індексу конкурентоспроможності країн у секторі подорожей і туризму 2014 р. ґрунтується на субіндексах

А. «Сприятливе середовище», «Політика та сприятливі умови для сектора», «Інфраструктура», «Природні та культурні ресурси»

В. «Інфраструктура», «Природні та культурні ресурси», «Регуляторна середа в туристичному секторі»

С. «Регуляторна середа в туристичному секторі», «Середа та інфраструктура для бізнесу», «Людські, культурні та природні ресурси в секторі подорожей і туризму»

Д. «Людські, культурні та природні ресурси в секторі подорожей і туризму», «Сприятливе середовище», «Політика та сприятливі умови для сектора»

4. Підготуйтеся до опитування.

Тема 5. Характеристика світового ринку туристичних послуг

Семінар 5. Стан та особливості ієрархічної структури світового ринку туристичних послуг

Методи контролю: тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання практичних завдань.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацюйте питання:

1. Превалюючі тенденції розвитку світового ринку туристичних послуг.
2. Специфічні властивості світового ринку туристичних послуг.
3. Ринкоформуючі фактори світового ринку туристичних послуг.

3. Розв'яжіть тестові завдання.

4. Підготуйтеся до опитування.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

ПРОЦЕСИ ТРАНСНАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ТА ГЛОБАЛІЗАЦІЇ В МІЖНАРОДНОМУ ТУРИЗМІ

Тема 1. Міжнародне співробітництво у сфері туризму

Семінар 1. Сутність міжнародної співпраці та координації у сфері туризму

Методи контролю: тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, заслуховування та обговорювання доповідей.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

1. Міжнародні міжурядові і неурядові організації в сфері туризму універсального характеру.

2. Міжнародні міжурядові і неурядові організації в сфері туризму спеціалізованого характеру.

3. *Розв'яжіть тестові завдання.*

1. Міжнародна співпраця в сфері туризму розвивається у формах

- A. співпраця на двосторонній та трьохсторонній основі
- B. співпраця на двосторонній та багатосторонній основі
- C. співпраця на трьохсторонній та багатосторонній основі
- D. співпраця між країнами та міжнародними організаціями

2. Заходи співпраці в сфері туризму на двосторонній основі спрямовані на

- A. широку підтримку діяльності й співпраці туристичних організацій обох країн
- B. спрощення прикордонних, митних та інших туристичних формальностей
- C. обмін туристичною інформацією
- D. усі відповіді вірні

3. Заходи співпраці в сфері туризму на двосторонній основі спрямовані на

- A. сприяння збільшенню обсягів туристичних поїздок (групових і індивідуальних) між обома країнами
- B. надання допомоги в підготовці професіональних кадрів для сфери туризму
- C. координацію співпраці туристичних адміністрацій у межах UNWTO та інших міжнародних туристичних організацій
- D. усі відповіді вірні

4. Співпраця на багатосторонній основі в сфері туризму передбачає

- A. широку підтримку діяльності й співпраці туристичних організацій двох країн
- B. погоджені двома країнами умови довготривалої співпраці у розвитку туризму
- C. координацію дій із розвитку міжнародного туризму між декількома країнами
- D. сприяння збільшенню обсягів туристичних поїздок між двома країнами

5. Формами багатосторонньої співпраці у сфері туризму є

- A. міжнародні наради
- B. міжнародні форуми з питань туризму
- C. міжнародні туристичні організації
- D. усі відповіді вірні

4. *Підготуйтеся до опитування.*

5. *Підготуйте доповідь та її презентацію.*

Тема 2. Сучасні тенденції транснаціоналізації в міжнародному туризмі

Семінар 2. Транснаціональні компанії на ринку міжнародного туризму

Методи контролю: тестування, проведення дискусії, заслуховування та обговорювання повідомлень, перевірка зібраної інформації, розв'язання практичних завдань.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.*

2. *Самостійно опрацюйте питання:*

1. Міжнародні готельні мережі, оператори, консорціуми як основні суб'єкти світового ринку туристичних послуг.

3. *Розв'яжіть тестові завдання.*

1. Основні критерії приналежності до ТНК

А. критерій багатонаціональності; критерій результативності; біхевіоральний (поведінковий) критерій

В. структурний критерій; критерій багатонаціональності; біхевіоральний (поведінковий) критерій

С. структурний критерій; критерій результативності; біхевіоральний (поведінковий) критерій

Д. структурний критерій; критерій результативності; критерій багато національності

2. Відповідно до структурного критерію ТНК визначається на базі двох підходів

А. кількості країн, у яких функціонує фірма й країною приналежністю власників фірми

В. кількості країн, у яких функціонує фірма й структурою управління

С. країнової приналежності власників фірми й структурою управління

Д. структури управління й місцем виробництва товарів

3. Критерій приналежності до ТНК згідно якому ТНК визначається по кількості країн, у яких функціонує фірма й різної країнової приналежності власників фірми або її вищого управлінського персоналу

А. структурний

В. поведінковий

С. результативності

Д. багатонаціональності

4. Критерій результативності визначає ТНК на базі

А. абсолютної кількості або питомої ваги (відсотка) активів, числа працівників, структури управління

В. абсолютної кількості або питомої ваги (відсотка) активів, структури управління, обсягу продажів або доходів за рубежом

С. структури управління, числа працівників, обсягу продажів або доходів за рубежом

Д. абсолютної кількості або питомої ваги (відсотка) активів, числа працівників, обсягу продажів або доходів за кордоном

5. Критерій приналежності до ТНК згідно якому ТНК визначається на базі абсолютної кількості або питомої ваги (відсотка) активів, числа працівників, обсягу продажів або доходів за рубежом

- A. поведінковий
- B. структурний
- C. результативності
- D. функціональності

4. Підготуйтеся до опитування.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3

УКРАЇНА НА СВІТОВОМУ РИНКУ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ

Тема 1. Сучасний стан та особливості розвитку ринку туристичних послуг України

Семінар 1. Діагностика стану та особливостей розвитку національного ринку туристичних послуг

Методи контролю: тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання практичних завдань, перевірка зібраної інформації, заслуховування та обговорювання повідомлень.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацюйте питання:

1. Стратегічні цілі розвитку сфери туризму та курортів України.
2. Мережа державних органів інституційно-правового управління та регулювання розвитку туризму.

3. Розв'яжіть тестові завдання.

1. Умови сталого розвитку сфери туризму та курортів України

- A. концентрація ресурсів держави на пріоритетних завданнях розвитку сфери туризму та курортів
- B. створення загальнодержавної інформаційної системи у сфері туризму та курортів та її інтеграція до світової інформаційної туристичної мережі
- C. удосконалення законодавства з питань регулювання суспільних відносин у сфері туризму та курортів
- D. усі відповіді вірні

2. Умови сталого розвитку сфери туризму та курортів України

- A. удосконалення на постійній основі бізнес-клімату та розвиток добросовісної конкуренції

- В. розроблення національних стандартів відповідно до міжнародних стандартів
- С. популяризація держави у світі та просування якісних національних туристичних продуктів у світовому інформаційному просторі
- Д. усі відповіді вірні

3. Департамент туризму та курортів Мінекономрозвитку України

- А. забезпечує відповідно до законодавства ліцензування туроператорської діяльності
- В. забезпечує розроблення стандартів, експертизу проектів стандартів, гармонізацію національних стандартів з міжнародними
- С. здійснює у межах повноважень, передбачених законом, державний нагляд (контроль) за дотриманням вимог законодавства з питань туристичної діяльності
- Д. забезпечує сертифікацію продукції, послуг та систем управління.

4. Українське агентство зі стандартизації ДП «Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості»

- А. забезпечує відповідно до законодавства ліцензування туроператорської діяльності
- В. забезпечує розроблення стандартів, експертизу проектів стандартів, гармонізацію національних стандартів з міжнародними
- С. здійснює у межах повноважень, передбачених законом, державний нагляд (контроль) за дотриманням вимог законодавства з питань туристичної діяльності
- Д. забезпечує ведення Ліцензійного реєстру суб'єктів туроператорської діяльності Мінекономрозвитку

5. Державна служба з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів

- А. забезпечує відповідно до законодавства ліцензування туроператорської діяльності
- В. забезпечує розроблення стандартів, експертизу проектів стандартів, гармонізацію національних стандартів з міжнародними
- С. здійснює у межах повноважень, передбачених законом, державний нагляд (контроль) за дотриманням вимог законодавства з питань туристичної діяльності
- Д. забезпечує ведення Ліцензійного реєстру суб'єктів туроператорської діяльності Мінекономрозвитку

4. Підготуйтеся до опитування.

Тема 2. Туристичний потенціал України в контексті сучасної глобалізації

Семінар 2. Місце України на міжнародному туристичному ринку

Методи контролю: тестування, фронтальне та індивідуальне опитування, розв'язання практичних завдань, перевірка зібраної інформації.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацюйте питання:

1. Впровадження сателітних рахунків індустрії туризму в систему національних рахунків.

2. Впровадження світової практики формування нормативно-правових та концептуальних засад забезпечення сталого розвитку туризму.
3. Залучення України до регіональних та міжнародних туристських організацій та асоціацій.

3. Розв'яжіть тестові завдання.

1. У географічній структурі в'їзного туристичного потоку України домінують

- A. країни СНГ
- B. країни ЄС
- C. країни НАФТА
- D. країни АСЕАН

2. Показники, що сприяють розвитку сектора подорожей і туризму України у рейтингу конкурентоспроможності

- A. витрати на відкриття бізнесу, концентрація шкідливих проникаючих часток, витрати бізнесу від загрози тероризму, покриття медичними фахівцями
- B. захист прав власності, Індекс складності отримання візи, якість навколишнього середовища
- C. стійкість (стабільність) розвитку сектора подорожей і туризму, пріоритетність сектора подорожей і туризму в уряді, ефективність маркетингу для залучення туристів
- D. забезпечення авіасполучення по закордонним напрямкам, якість доріг, рівень зборів з авіаквитків і за послуги аеропортів

3. Показники, що сприяють розвитку сектора подорожей і туризму України у рейтингу конкурентоспроможності

- A. витрати держбюджету на сектор подорожей і туризму, кількість діючих на ринку країни авіаліній, щільність банкоматів, які приймають картки VISA
- B. захист прав власності, Індекс складності отримання візи, якість навколишнього середовища
- C. стійкість (стабільність) розвитку сектора подорожей і туризму, пріоритетність сектора подорожей і туризму в уряді, ефективність маркетингу для залучення туристів
- D. забезпечення авіасполучення по закордонним напрямкам, якість доріг, рівень зборів з авіаквитків і за послуги аеропортів

4. Показники, що сприяють розвитку сектора подорожей і туризму України у рейтингу конкурентоспроможності

- A. коефіцієнт паритету купівельної спроможності, частка захищених водних зон, частка у світовому експорті «креативних галузей» (сувенірна продукція, мистецтво, книги і т.п.)
- B. захист прав власності, Індекс складності отримання візи, якість навколишнього середовища
- C. стійкість (стабільність) розвитку сектора подорожей і туризму, пріоритетність сектора подорожей і туризму в уряді, ефективність маркетингу для залучення туристів
- D. забезпечення авіасполучення по закордонним напрямкам, якість доріг, рівень зборів з авіаквитків і за послуги аеропортів

5. Показники, що стримують розвиток сектора подорожей і туризму України у рейтингу конкурентоспроможності

- A. коефіцієнт паритету купівельної спроможності, частка захищених водних зон, частка у світовому експорті «креативних галузей» (сувенірна продукція, мистецтво, книги і т.п.)

В. стійкість (стабільність) розвитку сектора подорожей і туризму, пріоритетність сектора подорожей і туризму в уряді, ефективність маркетингу для залучення туристів

С. витрати держбюджету на сектор подорожей і туризму, кількість діючих на ринку країни авіаліній, щільність банкоматів, які приймають картки VISA

Д. витрати на відкриття бізнесу, концентрація шкідливих проникаючих часток, витрати бізнесу від загрози тероризму, покриття медичними фахівцями

4. Проаналізуйте кейс та підготуйтеся до його обговорення.

Навчальне видання

Горіна Ганна Олександрівна

Кафедра міжнародної економіки та туризму

МІЖНАРОДНИЙ ТУРИЗМ

Методичні рекомендації для вивчення дисципліни

Формат 60x84/8. Ум. др. арк.

Донецький національний університет
економіки і торгівлі імені
Михайла Туган-Барановського
50042, Дніпропетровська обл.,
м. Кривий Ріг, вул. Курчатова, 13.
Свідоцтво суб'єкту видавничої
Справи ДК № 4929 від 07.07.2015 р.